

KLASA 7 SP

SZKOLNA PRACOWNIA CHEMICZNA

TEMAT ZAJĘĆ	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
SZKOLNA PRACOWNIA CHEMICZNA	<ul style="list-style-type: none"> określa, czym jest chemia rozpoznaje znaki ostrzegawcze (piktogramy) stosowane przy oznakowaniu substancji niebezpiecznych podaje nazwy najczęściej używanych sprzętów i szkła laboratoryjnego, wskazuje ich zastosowanie (probówka, zlewka, statyw, bagietka, łąpa drewniana, palnik) 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, czym zajmują się chemicy rozpoznaje i nazywa podstawowy sprzęt i naczynia laboratoryjne interpretuje piktogramy umieszczone na etykietach wymienia podstawowe zasady bezpiecznej pracy z odczynnikami chemicznymi wymienia podstawowe elementy opisu doświadczenia wykonuje poprawnie proste czynności laboratoryjne: przelewanie cieczy, ogrzewanie w probówce i zlewce, sączenie 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w swoim otoczeniu, na podstawie umieszczonych na opakowania oznaczeń substancje niebezpieczne określa zastosowanie podstawowego sprzętu laboratoryjnego opisuje, do czego służą karty charakterystyk i potrafi je wyszukać w Internecie opisuje zasady postępowania w razie nieprzewidzianych zdarzeń mających miejsce w pracowni chemicznej interpretuje proste schematy doświadczeń chemicznych formułuje obserwacje i odróżnia je od wniosków 	<ul style="list-style-type: none"> bezbłędnie posługuje się podstawowym sprzętem laboratoryjnym wyszukuje potrzebne informacje w kartach charakterystyk wyjaśnia, jak powinno się formułować obserwacje i wnioski opisuje eksperymenty chemiczne, rysuje proste schematy, formułuje obserwacje i wyciąga z nich wnioski 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia różne dziedziny chemii oraz wskazuje przedmiot ich zainteresowań wymienia chemików polskiego pochodzenia, którzy wnieśli istotny wkład w rozwój chemii omawia zasady bezpiecznego posługiwania się substancjami projektuje eksperymenty chemiczne, rysuje ich schematy, formułuje obserwacje i wyciąga z nich wnioski

Dział: RODZAJE I PRZEMIANY MATERII

TEMAT ZAJĘĆ	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
BUDOWA MATERII	<ul style="list-style-type: none"> definiuje materię definiuje dyfuzję wie, że materia składa się z drobin, które są w ciągłym ruchu wymienia nazwy drobin, z których zbudowana jest materia (atomy, cząsteczki, jony) wymienia (nazywa) stany skupienia materii i wskazuje ich przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady zjawiska dyfuzji obserwowane w życiu codziennym opisuje ziarnistą budowę materii opisuje stany skupienia materii 	<ul style="list-style-type: none"> tłumaczy, na czym polegają zjawiska dyfuzji, rozpuszczania, zmiany stanu skupienia wyjaśnia na przykładzie modeli zjawisko dyfuzji 	<ul style="list-style-type: none"> planuje doświadczenia potwierdzające ziarnistość materii i wyjaśnia ich przebieg 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenia pokazujące różną szybkość procesu dyfuzji
WŁAŚCIWOŚCI MATERII	<ul style="list-style-type: none"> definiuje substancję chemiczną wymienia podstawowe właściwości substancji (stan skupienia, barwa, zapach, rozpuszczalność w wodzie) podaje przykłady właściwości fizycznych i właściwości chemicznych; odczytuje z układu okresowego lub tablic chemicznych stan skupienia, gęstość, temperaturę topnienia i wrzenia wskazanych substancji zapisuje wzór na gęstość; 	<ul style="list-style-type: none"> dzieli substancje na stałe, ciekłe i gazowe; podaje przykłady bada i opisuje właściwości substancji będących głównymi składnikami stosowanych na co dzień produktów, np. soli kuchennej, cukru, mąki, wody, węgla, glinu, miedzi, cynku, żelaza podaje przykłady substancji o różnej gęstości; wymienia jednostki gęstości podstawia dane do wzoru na gęstość substancji 	<ul style="list-style-type: none"> rozdzieli właściwości fizyczne od chemicznych identyfikuje substancje na podstawie ich właściwości opisuje właściwości wybranych substancji przeprowadza obliczenia z wykorzystaniem pojęć: masa, gęstość i objętość 	<ul style="list-style-type: none"> bezbłędnie odróżnia właściwości fizyczne od właściwości chemicznych. projektuje i przeprowadza doświadczenia, w których bada wybrane właściwości substancji; przelicza jednostki gęstości dokonyuje pomiarów objętości, masy lub odczytuje informacje z rysunku, zdjęcia i wykonuje obliczenia z wykorzystaniem pojęć masa, gęstość i objętość projektuje doświadczenie pozwalające wyznaczyć 	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się pojęciem gęstości substancji w zadaniach problemowych projektuje doświadczenie pozwalające porównać gęstość różnych substancji

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co oznaczają symbole występujące we wzorze na gęstość • definiuje pojęcie: gęstość 			gęstość różnych substancji.	
PRZEMIANY MATERII	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie: zjawisko fizyczne • definiuje pojęcie: reakcja chemiczna 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje cechy zjawiska fizycznego i reakcji chemicznej • podaje przykłady zjawisk fizycznych i reakcji chemicznych zachodzących w otoczeniu człowieka • definiuje pojęcie: katalizator 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje i porównuje zjawisko fizyczne i reakcję chemiczną; • wskazuje w podanych przykładach reakcję chemiczną i zjawisko fizyczne • wskazuje wpływ katalizatora na przebieg reakcji chemicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie obserwacji klasyfikuje przemiany jako reakcje chemiczne i zjawiska fizyczne • na podstawie opisu przebiegu reakcji chemicznej odróżnia katalizator od reagentów 	<ul style="list-style-type: none"> • projektuje i przeprowadza doświadczenia ilustrujące zjawisko fizyczne i reakcję chemiczną
SUBSTANCJE CHEMICZNE	<ul style="list-style-type: none"> • dzieli poznane substancje na proste i złożone. • definiuje pierwiastek chemiczny • wie, że symbole pierwiastków chemicznych mogą być jedno- lub dwuliterowe; • wie, że w symbolu dwuliterowym pierwsza litera jest wielka, a druga – mała; • wie, że substancje są zbudowane z atomów; • definiuje atom; • przyporządkowuje nazwom pierwiastków chemicznych ich symbole H, C, Si, N, P, O, S, Cl, Br, I, Na, K, Mg, Ca, Ba, Al, Pb, Sn, Fe, Zn, Cu, Ag, Au, Hg i odwrotnie; • wskazuje w układzie okresowym 	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciami substancja prosta (pierwiastek chemiczny) oraz substancja złożona (związek chemiczny) • podaje wspólne właściwości metali • wymienia przykładowe właściwości niemetalu • odróżnia metale od niemetalu na podstawie ich właściwości • podaje wzory chemiczne prostych związków chemicznych: wody, tlenku węgla(IV), soli kuchennej • wymienia molekuly z których zbudowane są pierwiastki i związki chemiczne 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje właściwości metali i niemetalu • wymienia niemetale, które w warunkach normalnych występują w postaci cząsteczkowej • podaje kryterium podziału substancji • wyjaśnia różnice pomiędzy pierwiastkiem a związkiem chemicznym • podaje kilka przykładów pochodzenia nazw pierwiastków chemicznych • tłumaczy skąd pochodzą symbole pierwiastków chemicznych, podaje przykłady • układa z podanego wyrazu możliwe kombinacje literowe – symbole pierwiastków 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady związków chemicznych zarówno tych zbudowanych z cząsteczek jak i zbudowanych z jonów; • zapisuje wzory sumaryczne pierwiastków występujących w postaci cząsteczkowej • wyjaśnia, do czego można zastosować metale, uwzględniając ich właściwości • stosuje symbole pierwiastków do zapisywania wzorów 	<ul style="list-style-type: none"> • projektuje doświadczenie pozwalające zbadać właściwości metali i niemetalu; • formułuje poprawne obserwacje i wnioski • wykonuje obliczenia związane z właściwościami substancji chemicznych (np. gęstość)

	<p>pierwiastków symbole wybranych pierwiastków</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje pierwiastki na metale i niemetale; • wskazuje w układzie okresowym pierwiastków chemicznych miejsce metali i niemetałów • podaje przykłady pierwiastków – metali i niemetałów oraz przykłady związków chemicznych 		<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia symbole chemiczne od wzorów chemicznych 		
<p>MIESZANINY SUBSTANCJI I ICH ROZDZIELANIE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie: mieszanina chemiczna • podaje przykłady mieszanin jednorodnych i niejednorodnych • sporządza mieszaniny • wymienia przykładowe metody rozdzielania mieszanin 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia mieszaninę jednorodną od niejednorodnej • opisuje cechy mieszanin jednorodnych i niejednorodnych • zna podstawowe stopy metali (stal, brąz, mosiądz) • sporządza mieszaniny i rozdziela je na składniki (np. wody i piasku, wody i soli kamiennej, kredy i soli kamiennej, siarki i opiłków żelaza, wody i oleju jadalnego, wody i atramentu) • wie, co to jest: dekantacja; sedymentacja, filtracja, odparowanie rozpuszczalnika, destylacja i krystalizacja 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje kryteria podziału mieszanin • wskazuje te różnice między właściwościami fizycznymi składników mieszaniny, które umożliwiają ich rozdzielanie • dobiera odpowiednią metodę rozdzielania do mieszaniny • tłumaczy, w jakim celu wykonuje się stopy metali 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza kilkuskładnikowe mieszaniny, a następnie rozdziela je poznаныmi metodami • opisuje różnice między mieszaniną a związkiem chemicznym (sposób otrzymywania, rozdzielania, skład jakościowy, ilościowy, zachowywanie właściwości składników) lub pierwiastkiem 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zasadę rozdzielania w metodach chromatograficznych • opisuje sposób rozdzielania na składniki bardziej złożonych mieszanin z wykorzystaniem różnych metod • omawia metodę skraplania powietrza i rozdzielania go na składniki • wykonuje obliczenia rachunkowe – zadania dotyczące mieszanin • podaje informacje o różnych stopach i ich składzie.

Dział: BUDOWA MATERII

TEMAT ZAJĘĆ	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobłą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
ATOM	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie atomu wymienia cząstki budujące atom (protony, elektrony, neutrony) i określa ich ładunek elektryczny oraz masę (w jednostkach u) odczytuje z układu okresowego podstawowe informacje o pierwiastkach (symbol, nazwę, liczbę atomową, masę atomową, rodzaj pierwiastka – metal lub niemetal) 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje skład atomu: jądro (protony i neutrony) oraz elektrony opisuje wielkości charakteryzujące atom (liczbę atomową Z i masową A) definiuje pierwiastek chemiczny jako zbiór atomów o takiej samej liczbie atomowej Z określa, które elektrony nazywa się walencyjnymi 	<ul style="list-style-type: none"> ustala liczbę protonów, elektronów i neutronów w atomie na podstawie liczby atomowej i masowej; stosuje zapis ${}^A_ZE$ 	<ul style="list-style-type: none"> korzysta z informacji zawartych w układzie okresowym do ustalania liczby cząstek (protonów, elektronów i neutronów) w atomie przykładowego pierwiastka 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak rozmieszczone są elektrony w atomie
BUDOWA ATOMU A POŁOŻENIE PIERWIASTKA W UKŁADZIE OKRESOWYM	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, czym jest układ okresowy pierwiastków wie, że pionowe kolumny w układzie okresowym pierwiastków chemicznych to grupy, a poziome rzędy to okresy (wskazuje grupy i okresy) wskazuje w układzie okresowym pierwiastków chemicznych miejsce metali i niemetali odczytuje z układu okresowego podstawowe 	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się układem okresowym pierwiastków w celu odczytania położenia danego pierwiastka (numer grupy, numer okresu); odczytuje informacje o atomie danego pierwiastka – liczba atomowa, masa atomowa 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie położenia pierwiastka w układzie okresowym określa liczbę powłok elektronowych w atomie oraz liczbę elektronów zewnętrznej powłoki elektronowej dla pierwiastków grup 1.-2. i 13.-18. 	<ul style="list-style-type: none"> korzysta z informacji zawartych w układzie okresowym do ustalenia budowy atomu (liczba protonów, elektronów, neutronów, powłok elektronowych, elektronów w zewnętrznej powłoce) w atomie przykładowego pierwiastka wskazuje położenie pierwiastka w układzie okresowym pierwiastków chemicznych na 	<ul style="list-style-type: none"> określa rozmieszczenie elektronów w poszczególnych powłokach elektronowych i wskazuje elektrony walencyjne stosuje zapis konfiguracji elektronowej KLMNOPQ

	informacje o pierwiastkach (symbol, nazwę, liczbę atomową, masę atomową, rodzaj pierwiastka – metal lub niemetal)			podstawie budowy jego atomu	
WŁAŚCIWOŚCI PIERWIASTKA A JEGO POŁOŻENIE W UKŁADZIE OKRESOWYM	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że pierwiastki znajdujące się w tej samej grupie mają podobne właściwości • wie, że pierwiastki znajdujące się w tym samym okresie różnią się właściwościami 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady uzasadniające fakt, że pierwiastki znajdujące się w tej samej grupie mają podobne właściwości • podaje przykłady uzasadniające fakt, że pierwiastki znajdujące się w tym samym okresie mają różne właściwości 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jak się zmienia charakter chemiczny pierwiastków grup 1, 2, 17, 18 • opisuje, jak zmieniają się właściwości pierwiastków znajdujących się w tym samym okresie 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, jak zmienia się aktywność metali i niemetalu w grupie i okresie • wyjaśnia związek między podobieństwem właściwości pierwiastków należących do tej samej grupy układu okresowego oraz stopniową zmianą właściwości pierwiastków leżących w tym samym okresie (metale – niemetale) a budową atomów 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje i przewiduje właściwości pierwiastków na podstawie położenia w układzie okresowym
IZOTOPY I PROMIENIOTWÓRCZOŚĆ	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie izotopu • wyszukuje informacje na temat zastosowań różnych izotopów • zna podział izotopów na trwałe i nietrwałe (promieniotwórcze) • zna wpływ promieniowania jądrowego na organizmy 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia izotopy wodoru i je nazywa • wymienia zastosowania wybranych izotopów 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje różnice w budowie atomów izotopów, np. wodoru • wskazuje izotopy tego samego pierwiastka wśród podanych przykładów • nazywa i zapisuje symbolicznie izotopy pierwiastków chemicznych • oblicza liczbę neutronów w podanych izotopach pierwiastków chemicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • ustala liczbę atomową i masową izotopu na podstawie liczby protonów, neutronów i elektronów w atomie, identyfikuje pierwiastek • stosuje pojęcie masy atomowej (średnia masa atomów danego pierwiastka, z uwzględnieniem jego składu izotopowego); • oblicza masę atomową wskazanego pierwiastka na 	<ul style="list-style-type: none"> • ustala skład procentowy trwałych izotopów na podstawie średniej masy atomowej oraz liczb masowych izotopów • zapisuje równania rozpadu α i β

			<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposoby wykorzystywania zjawiska promieniotwórczości	podstawie liczb masowych i składu procentowego izotopów	
--	--	--	---	---	--

Dział: WIĄZANIA I REAKCJE CHEMICZNE

TEMAT ZAJĘĆ	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
WIĄZANIA JONOWE	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie: wiązanie jonowe, wie, między jakimi pierwiastkami (metale/niemetale) tworzy się wiązanie jonowe definiuje pojęcie: jon zna rodzaje jonów (kationy i aniony), umie podać ich ładunek zapisuje w sposób symboliczny aniony i kationy opisuje, jak zachowują się względem siebie jony jednoimienne, a jak różnoimienne podaje przykład substancji o wiązaniu jonowym 	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcia oktetu i dubletu elektronowego stosuje pojęcie jonu (kation i anion) i opisuje, jak powstają jony opisuje funkcję elektronów zewnętrznej powłoki w łączeniu się atomów (wiązaniem jonowym) opisuje typowe właściwości związków jonowych (stan skupienia, rozpuszczalność w wodzie, temperatury topnienia i wrzenia, przewodnictwo ciepła i elektryczności) przeprowadza pomiar przewodnictwa elektrycznego badanych substancji 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego atomy wiążą się z innymi atomami tłumaczy mechanizm powstawania wiązania jonowego opisuje powstawanie wiązań jonowych (np. NaCl, MgO) ilustruje graficznie powstawanie wiązań jonowych (np. NaCl, MgO, KF, CaS) określa ładunek jonów metali (np.: Na, Mg, Al) oraz niemetalu (np.: O, Cl, S) zapisuje, jak powstają jony pierwiastków 	<ul style="list-style-type: none"> ilustruje graficznie powstawanie wiązań jonowych (np. K₂O, CaCl₂) w zbiorze substancji wskazuje związki o budowie jonowej przewiduje właściwości związku na podstawie rodzaju wiązania, weryfikuje przewidywania korzystając z różnorodnych źródeł wiedzy 	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje zadania problemowe związane z wiązaniem jonowym
WIĄZANIA KOWALENCYJNE	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia atom od cząsteczki na modelu oraz w zapisie wie, na czym polega wiązanie kowalencyjne (atomowe) podaje przykłady substancji o wiązaniu kowalencyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcia oktetu i dubletu elektronowego opisuje funkcję elektronów zewnętrznej powłoki w łączeniu się atomów (wiązaniem kowalencyjnym) 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę elektronów walencyjnych w łączeniu się atomów na przykładzie cząsteczek H₂, Cl₂, N₂, opisuje powstawanie wiązań kowalencyjnych (atomowych), zapisuje wzory 	<ul style="list-style-type: none"> w zbiorze substancji wskazuje wzory tych, w których występuje wiązanie kowalencyjne ilustruje graficznie powstawanie wiązań kowalencyjnych (np. P₄) 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, dlaczego w danej substancji występuje określony rodzaj wiązania

		<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, czym różni się atom od cząsteczki • odróżnia wzór sumaryczny od wzoru strukturalnego • opisuje typowe właściwości związków kowalencyjnych (stan skupienia, rozpuszczalność w wodzie, temperatury topnienia i wrzenia, przewodnictwo ciepła i elektryczności) 	<p>sumaryczne i strukturalne tych cząsteczek</p> <ul style="list-style-type: none"> • ilustruje graficznie powstawanie wiązań kowalencyjnych (np. H₂, Cl₂, N₂) • wyjaśnia różnicę pomiędzy molekułami: atomem, cząsteczką, jonem (kationem i anionem) • odróżnia wzory sumaryczne, elektronowe kreskowe, strukturalne • oblicza liczby atomów poszczególnych pierwiastków chemicznych na podstawie zapisów typu: 3H₂ • porównuje właściwości związków kowalencyjnych i jonowych (stan skupienia, rozpuszczalność w wodzie, temperatury topnienia i wrzenia, przewodnictwo ciepła i elektryczności) 		
<p>ELEKTRO-UJEMNOŚĆ. WIĄZANIA KOWALENCYJNE SPOLARYZOWANE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, na czym polega wiązanie kowalencyjne (atomowe) • wie, co to jest elektroujemność i potrafi ją odczytać z układu okresowego pierwiastków • podaje przykłady substancji o wiązaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie dubletu i oktetu elektronowego • opisuje funkcję elektronów zewnętrznej powłoki w łączeniu się atomów (wiązaniem kowalencyjnym spolaryzowanym) • umie obliczyć różnicę elektroujemności 	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza różnicę elektroujemności przykładowych pierwiastków w celu określenia typu wiązań, które utworzą atomy tych pierwiastków • na przykładzie cząsteczek CO₂, H₂O, HCl, NH₃ i CH₄ opisuje powstawanie wiązań kowalencyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • w zbiorze substancji wskazuje związki, w których występuje wiązanie kowalencyjne spolaryzowane • stosuje pojęcie elektroujemności do określania rodzaju wiązań w podanych substancjach 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie analizuje charakter wiązań w podanych przykładach substancji chemicznych (na podstawie danych uzyskanych z tablicy elektroujemności) • wyjaśnia w jaki sposób polaryzacja wiązania wpływa na właściwości związku

	kowalencyjnym spolaryzowanym	<p>pierwiastków w związku</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, jak określić rodzaj wiązania na podstawie różnicy elektroujemności; • odróżnia wzór sumaryczny od wzoru strukturalnego • opisuje typowe właściwości związków kowalencyjnych spolaryzowanych (stan skupienia, rozpuszczalność w wodzie, temperatury topnienia i wrzenia, przewodnictwo ciepła i elektryczności) • przeprowadza pomiar przewodnictwa elektrycznego badanych substancji 	<p>(atomowych) spolaryzowanych, zapisuje wzory sumaryczne i strukturalne tych cząsteczek</p> <ul style="list-style-type: none"> • ilustruje graficznie powstawanie wiązań kowalencyjnych spolaryzowanych • odróżnia wzory sumaryczne, elektronowe kreskowe, strukturalne • oblicza liczby atomów poszczególnych pierwiastków chemicznych na podstawie zapisów typu: $3H_2O$ • przeprowadza pomiar przewodnictwa elektrycznego badanych substancji, formułuje obserwacje i wyciąga wnioski • porównuje właściwości związków kowalencyjnych i jonowych (stan skupienia, rozpuszczalność w wodzie, temperatury topnienia i wrzenia, przewodnictwo ciepła i elektryczności) 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia typy wiązań przedstawione graficznie • wyjaśnia różnice w rodzajach wiązań • wyjaśnia, na czym polega polaryzacja wiązania • przewiduje właściwości związku na podstawie rodzaju wiązań, weryfikuje przewidywania korzystając z różnorodnych źródeł wiedzy 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego w danej substancji występuje określony rodzaj wiązania • wyjaśnia, dlaczego w przypadkach związków jonowych nie rysuje się wzorów strukturalnych
RODZAJ WIĄZANIA A WŁAŚCIWOŚCI SUBSTANCJI	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcia: przewodnik, izolator • tłumaczy, czym są związki kowalencyjne, a czym – związki jonowe • tłumaczy, na czym polega przewodnictwo 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza pomiar przewodnictwa elektrycznego badanych substancji • opisuje typowe właściwości związków jonowych i kowalencyjnych (stan 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje właściwości związków kowalencyjnych i jonowych (stan skupienia, rozpuszczalność w wodzie, temperaturę 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z materiałów źródłowych (podręcznik, tablice chemiczne, karty charakterystyk) do zdobywania informacji o właściwościach związków chemicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • przewiduje właściwości związku na podstawie rodzaju wiązań, weryfikuje przewidywania korzystając z różnorodnych źródeł wiedzy projektuje

	<p>elektryczne i przewodnictwo cieplne substancji</p>	<p>skupienia, rozpuszczalność w wodzie, temperatury topnienia i wrzenia, przewodnictwo ciepła i elektryczności)</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje podstawowe różnice we właściwościach pomiędzy związkami o różnej budowie określa rodzaj wiązania w związku chemicznym 	<p>topnienia i temperaturę wrzenia, przewodnictwo ciepła i przewodnictwo elektryczności)</p> <ul style="list-style-type: none"> przeprowadza pomiar przewodnictwa elektrycznego badanych substancji oraz zapisuje obserwacje i wnioski 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice pomiędzy rodzajami wiązań opisuje zależności pomiędzy rodzajami wiązań a właściwościami danego związku chemicznego 	<p>doświadczenie pozwalające zbadać właściwości wybranego związku</p>
<p>WARTOŚCIOWOŚĆ PIERWIASTKA W ZWIĄZKU CHEMICZNYM</p>	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie wartościowości odczytuje wartościowość pierwiastka z układu okresowego pierwiastków chemicznych definiuje tlenek, chlorek i siarczek jako związek chemiczny zna wartościowość tlenu w tlenkach, chloru w chlorkach, siarki w siarczках zna symbole pierwiastków: H, C, Si, N, P, O, S, Cl, Br, I, Na, K, Mg, Ca, Ba, Al, Pb, Sn, Fe, Zn, Cu, Ag, Au, Hg 	<ul style="list-style-type: none"> określa na podstawie układu okresowego wartościowość dla pierwiastków grup 1., 2., 13.-17. (względem wodoru i maksymalną względem tlenu) zna wartościowość wodoru, tlenu, chloru (w chlorkach) oraz siarki (w siarczках) zna zasadę pisania wzorów sumarycznych związków dwuskładnikowych zna zasadę nazywania związków dwuskładnikowych ustala dla prostych związków dwupierwiastkowych, na przykładzie tlenków: nazwę na podstawie wzoru sumarycznego; wzór sumaryczny na podstawie nazwy; wzór sumaryczny na podstawie wartościowości 	<ul style="list-style-type: none"> ustala dla związków dwupierwiastkowych, na przykładzie chlorków i siarczów: nazwę na podstawie wzoru sumarycznego; wzór sumaryczny na podstawie nazwy; wzór sumaryczny na podstawie wartościowości tłumaczy, kiedy w nazwie związku należy zapisać wartościowość pierwiastka, a kiedy nie interpretuje znaczenie indeksu stechiometrycznego 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza wartościowość pierwiastka na podstawie wzoru sumarycznego jego tlenku, chlorku, siarczku 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy związków chemicznych na podstawie ich wzorów dla przykładów o wyższym stopniu trudności; zapisuje wzory chemicznych na podstawie nazwy dla przykładów o wyższym stopniu trudności.

		<ul style="list-style-type: none"> wskazuje indeks stechiometryczny we wzorze sumarycznym 			
WZORY ZWIĄZKU CHEMICZNEGO I JEGO INTERPRETACJA	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia symbol od wzoru (pierwiastka lub związku) odczytuje proste zapisy typu: H, 2H, H₂ odróżnia wzór sumaryczny od wzoru strukturalnego zna treść prawa stałości składu związku chemicznego odczytuje masy atomowe pierwiastków z układu okresowego oblicza masy cząsteczkowe pierwiastków występujących w formie cząsteczek, np. H₂, O₂, N₂, O₃, P₄ 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje ze wzoru chemicznego, z jakich pierwiastków i z ilu atomów składa się dana cząsteczka (np. H₂O, CO₂) interpretuje zapisy H₂, 2H, 2H₂, H₂O, 2H₂O itp. ustala stosunek masowy pierwiastków w dwupierwiastkowym związku chemicznym oblicza masy cząsteczkowe prostych związków chemicznych (np. HCl, H₂O, CO₂) 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje wzór strukturalny cząsteczki związku dwupierwiastkowego (o wiązaniach kowalencyjnych) o znanych wartościowościach pierwiastków wyjaśnia, dlaczego nie dla każdego związku chemicznego można narysować wzór strukturalny oblicza masy cząsteczkowe różnych związków chemicznych na podstawie ich wzorów (np. H₂SO₄, C₂H₅OH, Ca(OH)₂) 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje do obliczeń prawo stałości składu wykonuje różnorodne obliczenia, np. pozwalające ustalać wzory sumaryczne związków o podanym stosunku masowym, wyznacza indeksy stechiometryczne dla związków o znanej masie cząsteczkowej itp. oblicza skład procentowy pierwiastków w związku chemicznym na podstawie jego wzoru sumarycznego 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje obliczenia z wykorzystaniem masy cząsteczkowej i składu procentowego związku chemicznego rozwiązuje zadania problemowe na podstawie prawa stałości składu związku chemicznego.
EFEKTY TOWARZYSZĄCE REAKCJOM CHEMICZNYM	<ul style="list-style-type: none"> nazywa zmysły, których użyje do obserwacji doświadczenia odróżnia obserwacje od wniosków definiuje pojęcia: reakcje egzoenergetyczne (egzotermiczne) i reakcje endoenergetyczne (endotermiczne) 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady reakcji egzotermicznych lub endotermicznych zachodzących w przyrodzie 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje obserwacje i wyciąga wynikające z nich wnioski odróżnia na podstawie opisu słownego reakcję egzotermiczną od reakcji endotermicznej 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie opisuje doświadczenie ilustrujące reakcję chemiczną, formułuje obserwacje i wnioski 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenie ilustrujące reakcję egzotermiczną lub endotermiczną
SYMBOLICZNY ZAPIS PRZEBIEGU REAKCJI CHEMICZNYCH	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: reakcja chemiczna, równanie reakcji chemicznej wskazuje substraty i produkty 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje proste równania reakcji, na podstawie zapisu słownego oraz modelowego dobiera współczynniki 	<ul style="list-style-type: none"> pisze równania reakcji chemicznych na podstawie opisu słownego oraz modelowego 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje i odczytuje równania reakcji chemicznych o większym stopniu trudności uzupełnia współczynniki 	<ul style="list-style-type: none"> pisze równania reakcji o podwyższonym stopniu trudności; rozwiązuje złożone chemografy: ustala, jakie substancje kryją

	<ul style="list-style-type: none"> zna trzy typy reakcji chemicznych: syntezę (łączenie), analizę (rozkład) i wymianę odróżnia współczynnik stechiometryczny od indeksu stechiometrycznego interpretuje zapisy, np. H_2, $2 H$, $2 H_2$, $2 H_2O$ 	<p>stechiometryczne w prostych równaniach reakcji chemicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje, na czym polega reakcja syntezy, analizy i wymiany określa typ reakcji zna znaczenie współczynnika stechiometrycznego oraz indeksu stechiometrycznego odczytuje proste równania reakcji chemicznych wskazuje wpływ katalizatora na przebieg reakcji chemicznej na podstawie równania reakcji lub opisu jej przebiegu odróżnia reagenty (substraty i produkty) od katalizatora 	<ul style="list-style-type: none"> uzupełnia podane równania reakcji chemicznych odczytuje równania reakcji chemicznych podaje przykłady różnych typów reakcji wyjaśnia różnicę między substratem, produktem i katalizatorem reakcji, zna ich miejsce w równaniu reakcji 	<p>stechiometryczne równań reakcji chemicznych o wyższym stopniu trudności</p> <ul style="list-style-type: none"> układa równania reakcji przedstawionych w formie chemografów, ustala, jakie substancje kryją się pod wskazanymi oznaczeniami odczytuje przebieg reakcji chemicznej z udziałem związków o budowie jonowej interpretuje równania reakcji chemicznych pod względem ilościowym 	<p>się pod wskazanymi oznaczeniami, zapisuje równania reakcji</p>
PRAWO ZACHOWANIA MASY	<ul style="list-style-type: none"> zna treść prawa zachowania masy 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje proste obliczenia oparte na prawie zachowania masy 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje obliczeń związanych z zastosowaniem prawa zachowania masy 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje do obliczeń prawo stałości składu i prawo zachowania masy 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje obliczenia związane ze stechiometrią wzoru chemicznego i równania reakcji chemicznej projektuje doświadczenie pozwalające potwierdzić prawo zachowania masy

Dział: GAZY

TEMAT ZAJĘĆ	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
POWIETRZE. AZOT	<ul style="list-style-type: none"> zna skład powietrza wymienia właściwości powietrza wskazuje w układzie okresowym pierwiastków składniki powietrza wymienia właściwości azotu podaje przykłady zastosowań azotu 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, czym jest powietrze opisuje skład i właściwości powietrza odczytuje z układu okresowego i innych źródeł informacje o azocie, helu, argonie, tlenie i wodorze; opisuje właściwości fizyczne i chemiczne azotu 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę ziemskiej atmosfery przeprowadza doświadczenie potwierdzające skład powietrza podaje znaczenie warstwy ozonowej dla życia na Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenie potwierdzające, że powietrze jest mieszaniną wyjaśnia, czy skład powietrza jest stały czy zmienny porównuje gęstość powietrza z gęstością innych gazów wykonuje obliczenia związane ze składem procentowym powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> tłumaczy, na czym polega destylacja frakcjonowana na przykładzie powietrza omawia wkład Polaków w skraplanie gazów
TLEN, TLENKI	<ul style="list-style-type: none"> opisuje na schemacie obiegu tlenu wymienia właściwości tlenu wie, jak zidentyfikować tlen podaje przykłady zastosowań tlenu proponuje sposoby zabezpieczania produktów zawierających żelazo przed rdzewieniem 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje obieg tlenu w przyrodzie odczytuje z układu okresowego i innych źródeł informacje o tlenie opisuje właściwości fizyczne i chemiczne tlenu wymienia zastosowania tlenu wymienia czynniki środowiska, które powodują korozję 	<ul style="list-style-type: none"> określa rolę tlenu w przyrodzie; przeprowadza doświadczenie polegające na otrzymaniu tlenu zapisuje równania reakcji otrzymywania tlenu bada właściwości fizyczne i chemiczne tlenu projektuje doświadczenia pozwalające wykryć tlen 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenia pozwalające otrzymać tlen (różnymi metodami); zapisuje inne równania reakcji otrzymywania tlenu na podstawie opisu słownego na podstawie właściwości proponuje sposób laboratoryjny zbierania tlenu 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie i opisuje proces fotosyntezy rozwiązuje chemograpy, zadania problemowe i obliczeniowe projektuje doświadczenie badające wpływ różnych czynników na szybkość korozji
	<ul style="list-style-type: none"> definiuje tlenek dzieli tlenki na tlenki metali i tlenki niemetali 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela tlenki metali i niemetali ustala nazwy tlenków na podstawie wzorów; 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza doświadczenie polegające na otrzymaniu tlenku; 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenia pozwalające na otrzymanie tlenków 	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje chemograpy, zadania problemowe i obliczeniowe

	<ul style="list-style-type: none"> definiuje utlenianie i spalanie 	<ul style="list-style-type: none"> ustala wzory sumaryczne tlenków na podstawie nazwy odróżnia pojęcia utlenianie i spalanie 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje równania reakcji tlenu z metalami i niemetalami oblicza masę cząsteczkową wybranych tlenków 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje równania reakcji otrzymywania tlenków o wyższym stopniu trudności 	
TLENKI WĘGLA	<ul style="list-style-type: none"> zna wzór sumaryczny i strukturalny tlenku węgla(IV) [dwutlenku węgla] wymienia właściwości tlenku węgla(IV) zna sposób identyfikacji tlenku węgla(IV) podaje przykłady zastosowań tlenku węgla(IV) 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje tlenku węgla(IV) w przyrodzie opisuje obieg tlenu i węgla w przyrodzie opisuje właściwości fizyczne i chemiczne tlenku węgla(IV) opisuje, jak wykryć tlenek węgla(IV) w powietrzu wydychanym z płuc wie, jaka właściwość tlenku węgla(IV) zadecydowała o jego zastosowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje równania reakcji otrzymywania tlenków węgla (reakcja spalania węgla w tlenie, rozkład węglanów, reakcja węglanu wapnia z kwasem solnym) przeprowadza i opisuje doświadczenie otrzymywania tlenku węgla(IV) porównuje właściwości tlenu i tlenku węgla(IV) 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenia pozwalające wykryć tlen i tlenek węgla(IV) na podstawie właściwości proponuje sposób odbierania gazów 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje właściwości tlenków węgla rozumie i opisuje proces fotosyntezy rozwiązuje chemograpy, zadania problemowe i obliczeniowe
INNE WAŻNE TLENKI	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie: tlenek zna podział tlenków wymienia zastosowania wybranych tlenków 	<ul style="list-style-type: none"> ustala wzory sumaryczne tlenków na podstawie nazwy i odwrotnie opisuje właściwości fizyczne oraz zastosowania wybranych tlenków (tlenku wapnia, tlenku glinu, tlenków żelaza, tlenków węgla, tlenku krzemu(IV), tlenków siarki) wymienia praktyczne zastosowania tlenków wapnia, żelaza, glinu, krzemu(IV), węgla, siarki 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje równania reakcji otrzymywania tlenków wymienia i opisuje najbardziej rozpowszechnione tlenki w przyrodzie 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje i przeprowadza doświadczenie polegające na otrzymaniu wybranych tlenków wykonuje obliczenia wykorzystujące prawo stałości składu i prawo zachowania masy. 	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje chemograpy, zadania problemowe i obliczeniowe
INNE SKŁADNIKI POWIETRZA	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w układzie okresowym pierwiastków gazy szlachetne 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z układu okresowego i innych źródeł informacje o helowcach 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego gazy szlachetne są bardzo mało aktywne chemicznie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rolę pary wodnej w powietrzu; projektuje doświadczenie 	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje chemograpy, zadania

(HELOWCE, PARA WODNA)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady helowców i ich zastosowania opisuje właściwości pary wodnej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje właściwości fizyczne gazów szlachetnych wymienia zastosowanie gazów szlachetnych 	<ul style="list-style-type: none"> pisze równania reakcji z udziałem pary wodnej 	<p>pozwalające wykryć parę wodną w powietrzu</p>	<p>problemowe i obliczeniowe</p>
WODÓR	<ul style="list-style-type: none"> wymienia właściwości wodoru wie, jak zidentyfikować wodór podaje przykłady zastosowań wodoru 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z układu okresowego i innych źródeł informacje o wodorze opisuje właściwości fizyczne i chemiczne wodoru wymienia zastosowania wodoru opisuje właściwości fizyczne oraz zastosowania wybranych wodorków niemetali (amoniaku, chlorowodoru, siarkowodoru) 	<ul style="list-style-type: none"> pisze równania reakcji otrzymywania wodoru (np. rozkład wody pod wpływem prądu) zapisuje równania reakcji wodoru z niemetalami (np. z tlenem, azotem, siarką, chlorem) 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje i przeprowadza doświadczenie polegające na otrzymaniu wodoru projektuje doświadczenia pozwalające wykryć wodór porównuje właściwości poznanych gazów, na podstawie właściwości proponuje sposób odbierania gazów 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenia z udziałem wodoru rozwiązuje chemografy, zadania problemowe i obliczeniowe
ZANIECZYSZ- CZENIA POWIETRZA	<ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła zanieczyszczeń powietrza wymienia rodzaje zanieczyszczeń powietrza opisuje skutki zanieczyszczeń powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> podaje znaczenie warstwy ozonowej dla życia na Ziemi wskazuje przyczyny i skutki spadku stężenia ozonu w stratosferze ziemskiej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sposoby postępowania pozwalające chronić powietrze przed zanieczyszczeniami proponuje sposoby zapobiegania powiększaniu się „dziury ozonowej” 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje działania mające na celu ochronę powietrza przed zanieczyszczeniami 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenie udowadniające, że tlenek węgla(IV) jest gazem cieplarnianym; projektuje działania na rzecz ochrony przyrody.

Dział: WODA I ROZTWORY WODNE

TEMAT ZAJĘĆ	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
WODA – GŁÓWNY SKŁADNIK HYDROSFERY	<ul style="list-style-type: none"> opisuje obieg wody w przyrodzie wie, jaką funkcję pełni woda dla organizmów podaje źródła zanieczyszczeń wody zna podstawowe skutki zanieczyszczeń wód 	<ul style="list-style-type: none"> tłumaczy obieg wody w przyrodzie proponuje sposoby racjonalnego gospodarowania wodą; wymienia etapy oczyszczania ścieków 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice pomiędzy wodą destylowaną a wodociągową czy mineralną projektuje doświadczenie pozwalające wykryć obecność wody w produktach pochodzenia roślinnego wyjaśnia, jaką rolę spełnia woda w życiu organizmów żywych, rolnictwie i procesach produkcyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje, co należy zrobić, aby poprawić czystość wód naturalnych w najbliższym otoczeniu wyjaśnia, jak działa oczyszczalnia ścieków 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje zdobyte wiadomości w sytuacjach problemowych
WODA JAKO ROZPUSZCZALNIK	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i nazywa stany skupienia wody wymienia właściwości fizyczne wody definiuje pojęcie: rozpuszczanie definiuje pojęcia: roztwór, koloid, zawiesina podaje przykłady roztworów i zawiesin spotykanych w życiu codziennym bada zdolność do rozpuszczania się różnych substancji w wodzie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę cząsteczki wody podaje nazwy procesów fizycznych zachodzących podczas zmiany stanu skupienia wody wyjaśnia, na czym polega rozpuszczanie podaje przykłady substancji, które rozpuszczają się w wodzie, tworząc roztwory podaje przykłady substancji, które nie rozpuszczają się w 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie znaczenie dla przyrody ma nietypowa gęstość wody omawia polarną budowę cząsteczki wody wyjaśnia, dlaczego woda dla jednych substancji jest rozpuszczalnikiem a dla innych nie przewiduje zdolność do rozpuszczania się różnych substancji w wodzie wyjaśnia, na czym polega różnica między roztworem właściwym 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje i przeprowadza doświadczenia dotyczące rozpuszczalności różnych substancji w wodzie wyjaśnia, na czym polega różnica między roztworem właściwym a koloidem i zawiesiną opisuje, w jaki sposób można odróżnić roztwory właściwe od koloidów 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje rozpuszczalność w wodzie związków kowalencyjnych i jonowych stosuje zdobyte wiadomości w sytuacjach problemowych

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na szybkość rozpuszczania substancji stałych w wodzie 	<p>wodzie, tworząc koloidy i zawiesiny</p>	<p>a roztworem koloidalnym</p> <ul style="list-style-type: none"> planuje i wykonuje doświadczenia wykazujące wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji stałych w wodzie 		
ROZPUSZCZALNOŚĆ SUBSTANCJI	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: roztwór nasycony, roztwór nienasycony definiuje pojęcie: rozpuszczalność odczytuje wartość rozpuszczalności substancji z wykresu lub z tabeli 	<ul style="list-style-type: none"> podaje różnice między roztworem nasyconym i nienasyconym wyjaśnia, w jaki sposób z roztworu nasyconego można otrzymać roztwór nienasycony i odwrotnie rysuje krzywe rozpuszczalności odczytuje dane z krzywych rozpuszczalności interpretuje treść zadania: odczytuje i zapisuje podane i szukane wielkości oblicza masę substancji, którą można rozpuścić w określonej ilości wody w podanej temperaturze 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje i interpretuje krzywe rozpuszczalności porównuje zależności rozpuszczalności ciał stałych i gazowych od temperatury rozwiązuje typowe zadania z wykorzystaniem pojęcia rozpuszczalności 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje obliczenia dotyczące ilości substancji, jaka może się wytrącić po oziębieniu roztworu nasyconego rozwiązuje zadania z wykorzystaniem pojęcia rozpuszczalności o zwiększonym stopniu trudności 	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje zadania problemowe
STĘŻENIE PROCENTOWE ROZTWORU	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wielkości charakteryzujące roztwór oraz podaje ich symboliczne oznaczenie wie, co to jest stężenie procentowe roztworu zna wzór na stężenie procentowe roztworu 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje treść zadania: odczytuje i zapisuje podane i szukane wielkości oblicza stężenie procentowe roztworu mając daną masę roztworu oraz masę substancji w nim zawartej 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje obliczenia z zastosowaniem pojęć: stężenie procentowe (procent masowy), masa substancji, masa rozpuszczalnika, masa roztworu potrafi sporządzić roztwór o określonym stężeniu na podstawie danych; 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje obliczenia z zastosowaniem pojęć: rozpuszczalność, stężenie procentowe, gęstość roztworu (z wykorzystaniem tabeli rozpuszczalności lub wykresu rozpuszczalności) oblicza stężenie procentowe roztworu 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje zdobyte wiadomości w sytuacjach problemowych rozwiązuje zadania związane ze zmianą stężenia procentowego roztworu

	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje znane z życia codziennego przykłady roztworów o określonych stężeniach procentowych;	<ul style="list-style-type: none"> umie przygotować 100 g roztworu o określonym stężeniu procentowym	<ul style="list-style-type: none"> podaje sposoby zmniejszania i zwiększania stężenia roztworu	powstałego w wyniku zmieszania określonych ilości roztworów o znanym stężeniu	(rozcieńczanie i zatężanie)
--	---	---	---	---	-----------------------------